

מתבונן
על העולם החדש

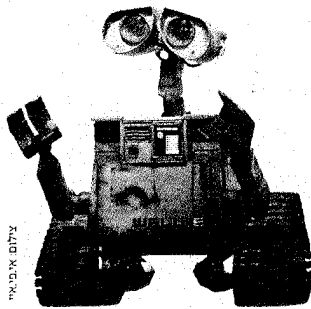
שיזף רפאלי

התפגש בין מחשבים ורגש

מעורר התרגשות ועניין בכל פעם מחדש. זהו צומת של הפכים, לכאורה: האמוציונלי והאלקטרוני, החם והקר, האינטימי והמנוכר. המדע הבריוני עושה צימוקים ממחשב עצוב או מרובוטית המביעה געגועים. הקולנוע חוגג את ההזרמנות לעמת אנשים עם יצירי כפיהם המכניים. מ-R2D2 ועד HAL, מ-E-Wall ועד I Robot – אין אפס; הסיליקון יכול לסחוט רמעה, והרמעה איננה מחלידה את האלומיניום, רק ממלאה את הקופות. ומה אומר המחשב על הרגש?

המשיכה בין אנשים מושפעת מדיחם המי ספרי בין המחשבים יותר משהיא מושפעת מתכונות המחשבים או מהתאמה ביניהם. אם בספר דייטניג יש יותר משתתפים ממין אחד, ערכם של בני המין השני המצויים ורן העצום בתחום שיש לאשה בלונדינית, גם אם הנשים האחרות משכילות יותר. הגבר הגבוה, מתברר, שובר הרבה יותר לכבות מחבריו ממוצע הקומה. או אל תנפחו את החוץ, פשוט הצטיירו במגרסים. אל תשי קיעו בלימודים, קנו מי חמצן. בעניין אחר הכלכלנים לא אמר ביולוגיים ולא רגשיים, וכנראה גם אף פעם לא יהיו: כסף זה טוב. זה מה שמט ביר את הממצאים האחרונים: מי שגובהו רק כ-172 ס"מ ימשיך אותו מספר נשים כמו מי שגובהו 186 ס"מ, אם הכנסות השנתית גבוהה מו של חברו הגבוה ב-138 אלף דולר. נכון פואטי? או פתטי?

תשומת לב: איך נכיר בין אנשים ונביאים לקשור קשר עמוק בלתי אם נוערו? איך יהי ליף המחשב שאין רוח באפן את השריך או היורה מלאי התמלה והאנושיים? איך נבטא כביטים ובכייטים את מה שקודם נעשה רק במכת חטוף, לחישה, מגע? את הריגוש הזה הכלכלנים מסרבים להשאיר לאחרים.

צילום אבימי

אנשי המחקר והעט הכלכליים החבלבלו לרגע ומחליפים – או מתיימרים להחליף – את המשוררים של אתמוכ, שהחזיקו במונופול הכתיבה על אהבה

אם אורח שיתגלגל

לכאן מהמארים או רוכטו שייקלע לכאן מציוויליזציה ממוכנת ביקום אחר יעינו ברבי'המכר העוסקים בכי לכלה שיצאו לאור בשנים האחרונות, הם עלולים לטעות ולחשוב שהשירוף המקוון הוא צורת האינטראקציה החבר'תית הראשית של בני אנוש. אחרת, למה הכלכלנים עוסקים באופן ההיכרות הזה בכוח בכובד ראש?

נראה שאנשי המחקר והעט הכלכליים ה'תבלבלו לרגע ומחליפים – או מתיימרים להחליף – את המשוררים של אתמוכ, שהחזיקו במונופול הכתיבה על אהבה. במקום לשלוח מכתים כמהים דרך החלון, להסתרק מול הראי אחרים ומקשים Enter במקום לשלוח פר'זום. לכן כראי לומר לג'ונתן האריס ולאמנים אחרים שחושבים שהרגש והאהבה הוא תחום העיסוק הבלעדי שלהם ומאמינים שהרגש הוא עניין אלוגי, הידור, עקמות הביקוש והיצע אורבות גם לכס. חוק התפוקה השר לית הפחתת ועקמות תמורה באים במקום תרזיה או קומפוזיציה של צבעים.

מפיו שיזף רפאלי הוא ראש בית הספר לניהול המרכז לחקר חברת המידע באוניברסיטת חיפה. sheizaf.rafaeli.net

הפרויקטים של ג'ונתן האריס והמצגות שלו ברשת ובמוזיאונים המובילים בעולם הם מיצוי יפה ומגדה של כל מה שפיקניטי במפגש הזה. רגש ומחשבים מתערבבים יפה – מקום שיש בו ניגודים הוא מקום שבו האמנות היצירתיות פורחים. והאמנות עושה פלאים כשהיא יוצאת לרתום את המחשב כדי לבטא רגשות, כמו בעבודות של האריס. כשהיא נדרשת לקלוט ולרתום הבעות אנושיות על גבי הרשת באמצעות חישוביות, זהו מרשם להצלחה. ואם האמנות יכולה גם לפענח את הרגשות המסתתרים בלב אדם, כפי שנעשה ב-wefelfine.org, עוד יותר טוב. זאת פשוט גרסה נוספת, מקוונת ופחות מת'נשאת, לסדרה מסוג "היפה והחונן".

ואפרופו חנונים – מה עם המפגש של הכלכלן והרגש? את רגשות ה'תרות והפחד הכלכלנים מכירים מקי רוב. עצב, שמחה, קנאה ותיעוב לא זרים למי שחי בשווקים ולידם. רגשות אלה, בוודאי בעידן של נפילות בשוקים, אינם חדשים. אבל מה עם רגשות חיוביים? הסדר, שאותו גילה גם האריס, הוא לחפש דווקא את החיבור לחיובי. מה קורה כשכלכלנים, מן ה'ר'ציונליים (שלא לומר מתוכנתים) שבין המדענים, נדרשים לרגשות חיוביים, מתחככים באהבה? ועוד יותר מזה, איך מתנהל המנאז'א'טרואה של אהבה, מחשבים וכלכלנים?

כשחשבתי על השילוש

הלא קדוש הזה של רגשות, מחשבים וכי לכלנים נוכרתי בחירות הקלאסיות על האוב, התרנגולת ושק הגרגרים מצריכים להצות את הגדה בסירה שיש בה רק שני מקומות. הרי אי אפשר להשאיר את האוב והתרנגולת זה עם זו, ואי אפשר להשאיר את התרנגולת עם הגרגרים. האם נסמוך על הכלכלנים מספיק כדי ששנאייר אותם לבד, בלי פיקוח, עם האהבה? ועוד כשיש מחשבים בסביבה?

מתברר שכלכלנים, כמו האריס וכמו המפיקים בהוליווד, מכינים את נפיות התערובת של מחשבים ורגשות. גם הם, או לפחות אלה מביניהם שכותבים לקהל הרחב, מפנים ורוקר רושט של התעניינות אל אותו צומת ממש של מחשבים ורגש. במקרה של הכלכלנים, התעניינות היא בשריוכים מקוונים. גם כאן הפרדוקס מוזמן

להם יש משהו אחר לומר על אתרי שירוף מקוונים. ולמרה הפליאה, העיסוק בעיקרו אינו במורל העסקי של אתרים אלה, מס'פרי המינימים או הרווחיות שלהם. כלכלנים תמיד עסקו בתקציב של משק הבית ובפעילות הכלכלית של בתי אב. אבל כשיו, עושה רושם, הם מתעניינים יותר באופן שבו בתי האב נוצרים מלכתחילה: איפה אבא פגש את אמא, מתי ואיך הם הח'ליטו להקים משק בית משותף. למחשב ול'רשת יש כאן תפקידים מרכזיים. סטיב לוויס וסטיבן דבנר, מחברי רבי'המכר "פריקונו'מיקס", עסקו בכך בהרחבה והקרישו כמה פרקים בספר לניתוח ההחלטות של הגול'שים שים באתרי היכרויות. גם אצל טים הרפר, רד, מחבר "הכלכלן הסמוי" וההיגיון של החיים", השירוף המקוון תופס מקום מרכזי. וכך גם בספרו של רן אריאלי, "Predictably Irrational", שנדון כאן בשבוע שעבר. כך, למשל, הרפורד מספר איך עוצמת